

Sammendrag av doktorgradsavhandlinger

Torill Moen

”Barn trenger å bli sett”. En narrativ studie av en lærers inkluderende undervisning

Disputas fra Det samfunnsvitenskapelige fakultet, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet

Avhandling for graden dr. polit., 2004

Alle norske grunnskolelærere må forholde seg til hvordan de skal kunne realisere den politiske visjonen om en inkluderende skole for alle elever. Dette er en sammensatt og kompleks utfordring, og det er stadig behov for ny innsikt i hvordan lærere håndterer den i sitt daglige virke. Dette er bakgrunnen for studien hvor problemstillingen er: *Hvordan realiserer en norsk grunnskolelærer visjonen om inkluderende undervisning?* For å forstå og få innsikt i et menneskes handlinger og tanker må man også kjenne til personens bakgrunn og sosio-kulturelle kontekst. Denne påstanden er innebygd i det teoretiske fundamentet for studien som derfor også fokuserer på hvordan læreren har utviklet seg til å bli den hun er i dag.

”Ann” er førtisju år. Hun fullførte lærerskolen i 1975 og har undervist siden da. Nå er hun lærer i en tredjeklasse med 22 elever. Som alle andre norske skoleklasser er også denne en heterogen klasse med flere elever som har spesielle behov. Blant disse er to gutter, som begge kan ha problematferd. Alle barna, også de to guttene, er imidlertid inkludert i de ordinære klasseaktivitetene. Flere datainnsamlingsmetoder er brukt for å forstå og få innsikt i Anns inkluderende undervisning. Disse er observasjon, video-opptak, intervjuer og dokumenter som skolens og klassens planer. For å fange opp Anns tidligere erfaringer og hennes utvikling fram mot den læreren hun er i dag, ble det også foretatt biografiske intervjuer. Datainnsamlingsperioden strakte seg over en periode på fem måneder.

I analysene av datamaterialet framgår det at det ikke er noe skarpt skille mellom Anns tidligere erfaringer og den læreren hun er i dag. I stedet ser det ut til å ha vært en kontinuerlig utviklingsprosess som har ledet henne dit hun er i dag. I analysene av hennes nåværende praksis er det fire temaer som utkrystalliserer seg. For det første viser det seg at læreren er opptatt av at samtlige elever skal ha mulighet til å delta i de forskjellige aktivitetene som finner sted i løpet av en skoledag. For det andre er hun også opptatt av at barna skal kunne mestre overganger mellom de ulike aktivitetene. I den sammenheng er hun opptatt av å støtte barna slik at de kan mestre disse prosessene. Tett knyttet til dette er det tredje temaet som fokuserer på hennes vektlegging av at barn trenger å bli sett. I denne sammenheng innebærer det å bli sett en gjensidig relasjon mellom barn og voksne, og for det fjerde er Ann opptatt av at barna skal få hyggelige fellesskapsopplevelser på skolen. Hun mener dette er viktig for

barna, både på kort og lang sikt. Historier fra klassen og klasserommet brukes for å illustrere disse temaene.

Alle temaene som beskriver Anns undervisning har noen felles trekk eller karakteristika. Disse er tilhørighet, mestring, samhörighet, engasjement og læring. *Tilhørighet* innebærer at alle barna er naturlige medlemmer av klassen og de aktiviteter som foregår der. *Mestring* betyr at de også behersker det å være med på de forskjellige aktivitetene. For å framheve dette trekket ved lærerens undervisning, blir begrepet "aktivitetssjanger" utviklet og introdusert. *Samhörighet* betyr at barna opplever noe sammen, gjerne i form av hyggelige fellesskapsaktiviteter. *Engasjement* innebærer at barna oppmuntres til å være aktive i sin egen læringsprosess, og *læring* fokuserer her både på sosial og faglig læring. Det blir argumentert for viktigheten av å betrakte disse trekkene i sammenheng med hverandre og som innvevd i hverandre. Det er dette som gir dem styrke og kraft. Aktiviteter som inneholder alle disse karakteristika kan betegnes som inkluderende aktiviteter.